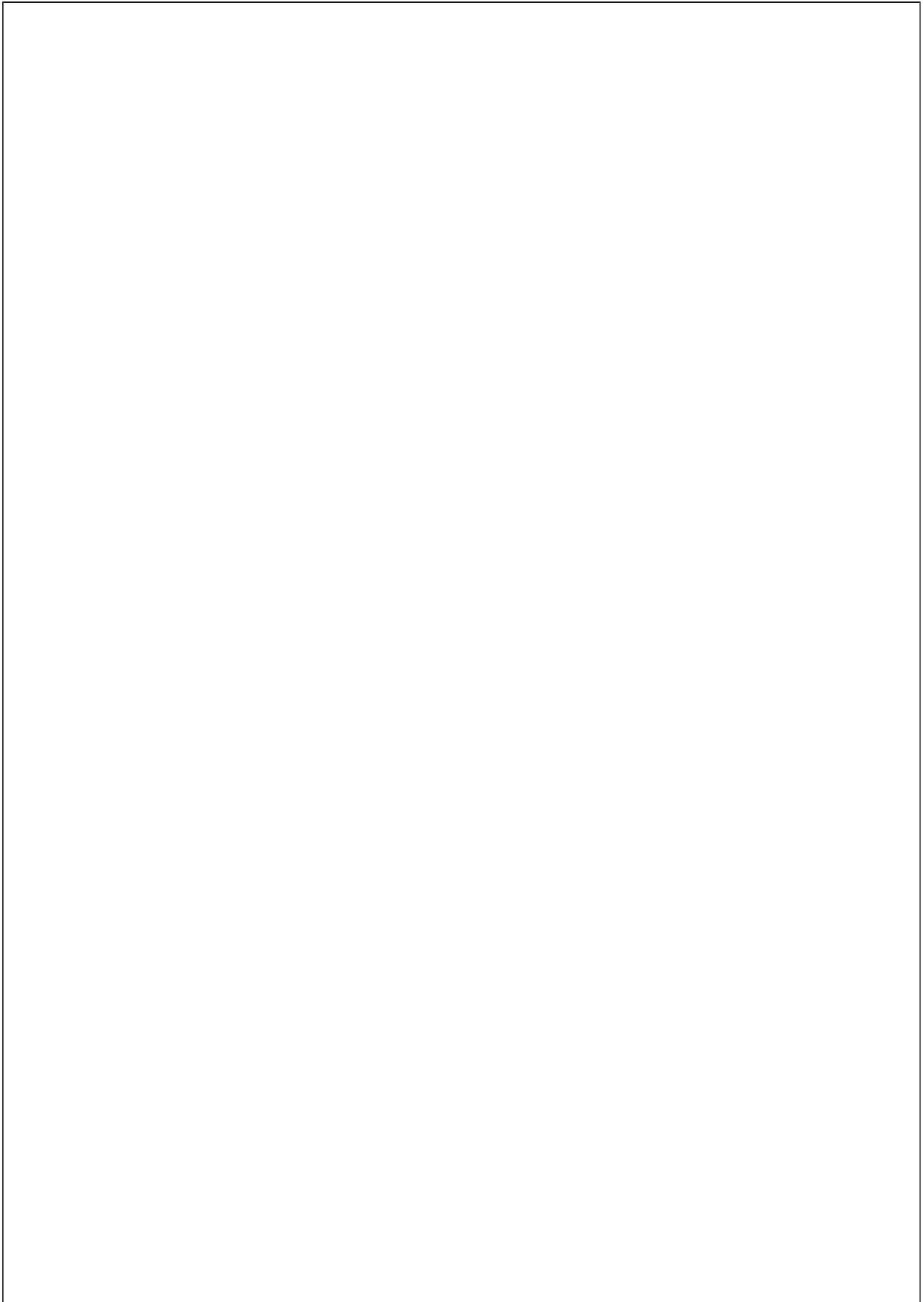

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/204825,Arkadiusz-Cisek-Szaniec-Boleslawow.html>
27.02.2026, 22:25

Arkadiusz Cisek: Szaniec Bolesławów

„Klęska Niemców jest pewna i oczywista i będzie klęską zupełną”. Dopiero ta, potrzebna i logiczna, podstawa stwarzała obszar do kreślenia wizji nowego kształtu Polski. Dosłownie nowego kształtu. Zacytowane zdanie opublikowano w październiku 1941 r. w wydanej konspiracyjnie obszernej broszurze „Szaniec Bolesławów”.

20.08.2024

Użycie takich słów w tamtym momencie, gdy Niemcy panowały nie tylko nad prawie całą kontynentalną Europą, ale i gromiły armię Rosji sowieckiej, dla ówczesnego czytelnika mogło się wydać hurraoptymistyczne. A jednak w pierwszej części to zdanie się sprawdziło. Jedynie „klęska zupełna” – w perspektywie zgody aliantów zachodnich najpierw na w ogóle powstanie Republiki Federalnej Niemiec, potem na jej dynamiczny rozwój, wreszcie na ponowną potęgę Niemiec – okazała się postulatem niespełnionym.

Jeżeli Polska ma być wielką i wieczną...

Autor broszury (a właściwie studium), Lech Neyman, był podówczas związany z podziemną Organizacją Wojskową Związek Jaszczurczy, powołaną przez przedwojennych działaczy narodowej demokracji i jej części narodowo-radykalnej. Z uwagi na bolesne konsekwencje ciężkich ran, jakie odniósł walcząc w obronie Polski w wojnie 1939 r. (za te zasługi otrzymał Krzyż Srebrny Orderu *Virtuti Militari*), nie mógł się angażować w konspirację zbrojną. Poświęcił się więc pracom studialnym nad nową koncepcją geopolityczną dla Polski, jednym z elementów budowania programu polskiego obozu narodowego.

Neyman kierował również konspiracyjnym Wydziałem Zachodnim Służby Cywilnej Narodu (SCN), zajmującym się zaplanowaniem usunięcia i likwidacji niemczyzny oraz przygotowania polskiej państwowości i już stałej obecności Polski na odzyskanych ziemiach zachodnich. SCN była centralną strukturą administracyjną podziemia narodowego na okupowanych ziemiach polskich.

„Szaniec Bolesławów” był wnikliwym studium polityczno-gospodarczym, a zarazem istotnym składowym programu polskiego radykalnego obozu narodowego lat II wojny światowej w zakresie uwarunkowań historycznych, przyczyn, korzyści i szans związanych z odzyskaniem dawnych zachodnich ziem Polski.

Neyman koncentrował się na fundamentalnej kwestii przyszłego, trwałego zabezpieczenia Polski przed niemieckim podbojem, który definiował jako stały cel niemczyzny od średniowiecza. Dowodził, że skutecznym środkiem osłonięcia Polski przed imperializmem niemieckim będzie powrót polskiej państwowości na jej stare ziemie. Był to przy tym postulat historycznej redefinicji planów rozwoju życia narodowego Polaków i metod prowadzących do realizacji tych planów: nie rezygnując z Kresów Wschodnich, pójście na północ i zachód, dawnym szlakiem Bolesławów, ku bogactwom całego Śląska i długiej linii brzegowej Bałtyku południowego.

W „Szańcu Bolesławów” Neyman stwierdzał:

„Jeżeli więc Polska ma być wielką i wieczną, musi mieć na zachodzie granicę od Rugii, wzdłuż

zachodniej granicy dawnego Pomorza Zachodniego, z wyspami Usedom [Uznam] i Wolin, oraz wzdłuż Odry i Nisy Łużyckiej na ich lewym brzegu. GRANICA TAKA BĘDZIE NAJLEPSZĄ GWARANCJĄ BEZPIECZEŃSTWA I PEŁNEJ NIEZAWISŁOŚCI NASZEJ OJCZYZNY, BO SZANIEC BOLESŁAWÓW JEST NAJLEPSZYM SZAŃCEM NIE TYLKO OBRONNYM, LECZ TAKŻE WYPADOWYM!”.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł